

RAPPORT

IT-politik för ett framtidsland

2010-08-31

Förord

På 1990-talet när Folkpartiet presenterade framsynt IT-program, och när vi senare började diskutera begrepp som ”teknikkonvergens” och ”regelshopping” i samband med introduceringen av digital-TV, har vi blivit utskällda eller hånade för att vara i otakt med omvärlden. Men utvecklingen har gått i den riktning vi förutspått. Idag är det näst intill omöjligt att tänka sig tillbaka till en tid innan internet, innan den digitala världen tog klivet in inte bara på arbetsplatser och i vardagsrum utan ned i jackfickan.

Vi tror även nu att det finns stora och viktiga steg att ta. På många sätt är Sverige en framgångsrik föregångsnation när det gäller IT-utveckling. I Sverige finns både svenska och internationella IT-företag. Vi har högt respekterade utbildningar inom IT-området. I all statistik ligger svenskar långt framme när det gäller att ta till sig ny teknik. Dock finns det områden där vi halkar efter – särskilt inom offentlig sektor, där det finns stora behov av ökad samordning och effektivitet i användningen av IT-verktyg.

Även på andra områden är det viktigt att lagstiftaren hänger med. Teknikkonvergensen har fortsatt. Vanlig telefoni kan idag utföras på åtminstone tre olika sätt – via den traditionella fasta telefonen i ”kopparnätet”, via datorn och s.k. ip-telefoni eller där signalen går radiovågor en del av vägen vid mobiltelefoni. Trots att det i grund och botten är fråga om samma sak, röstöverföring, följer det delvis olika spelregler beroende på att utformningen av våra lagar bygger på föråldrade förutsättningar.

Teknikkonvergensen tvingar fram allt fler regelförändringar, ofta i ett högt tempo, där vi som liberaler måste följa med i utvecklingen för att kunna förstå hur vi bäst ska tillvara den enskildes intressen av fri och hemlig kommunikation, rätten till privatliv och integritet – som är centrala liberala värden – samtidigt som människor också har ett behov av rättsligt skydd mot att utsättas för nya typer av brott och hot. Där står ofta intresse mot intresse och avvägningen blir svår.

I den här rapporten vill Folkpartiet lyfta fram några centrala förslag inom en rad politikområden där vi menar att IT kan spela en väsentlig roll i att stärka Sverige, som välfärdsnation och framtidsland.

Borlänge 2010-08-31
Camilla Lindberg
riksdagsledamot (FP)

Sammanfattning av Folkpartiets IT-förslag

IT för tillväxt

Slå vakt om operatörsneutraliteten genom att ge PTS ett tydligt uppdrag att föreslå nya åtgärder eller initiera utredningar om utvidgning av operatörsneutralitet när nya kommunikationsmarknader uppstår.

Inför en ”offentlighetsplikt” för information som insamlats eller skapats med offentliga medel. Plikten bör omfatta sådan information som inte måste omfattas av t.ex. personsekretess, forskningshemlighet eller liknande.

Synliggör växande framtidsbranscher. Synlighet är en faktor som påverkar tillväxtförutsättningarna. Folkpartiet föreslår ett exportpris för den växande dataspelsbranschen.

Inför ett energieffektiviseringsprogram för de mest elintensiva IT-företagen. För att stimulera mer energieffektiva anläggningar och minska elkostnaderna i de mest elintensiva IT-företagen bör möjligheten att inrätta ett särskilt effektiviseringsprogram undersökas.

Inför RIT-avdrag. Utred möjligheten att utvidga det nuvarande hushållsavdraget till att också omfatta installation, reparation och uppgradering av hård- och mjukvara inom tele- och datakommunikation samt television i hemmet.

Bygg ut bredbandsnät i hela landet. Fullfölj alliansregeringens bredbandsstrategi och fortsätt att inkludera IT i infrastrukturprojekt som rör väg, järnväg eller andra liknande ändamål i hela landet.

IT i skola och utbildning

Alla elever ska ges samma chanser. IT ska bli en obligatorisk del av skolämnet teknik.

Permanent lärarlyftet. I en föränderlig värld behöver lärarnas kunskaper om IT hela tiden uppdateras.

IT i offentlig sektor

Kommunen ska ut på nätet. Statskontoret bör få i uppdrag att ta fram tydliga, normerande riktlinjer för vilka kommunala tjänster som en medborgare ska kunna förvänta sig att sköta via nätet.

Öka innovationstakten av IT-lösningar i vård och omsorg genom att tillsätta en teknikupphandlingskommitté som tar fram förslag där flera kommuner och landsting kan dela på utvecklingskostnaderna för framsynta idéer.

Eget rum på nätet. Inrätta ett virtuellt arkiv där människor ska spara all information om den egna sjukdomshistorien.

IT och integritet

Lagstiftaren ska tänka efter – före. Inför krav på obligatorisk förhandsgranskning av effekten för den personliga integriteten av nya lagförslag.

Starkare myndighetsskydd för integritet. Ersätt Datainspektionen med en bredare Integritetsinspektion, och inrätta en europeisk dataskyddsmyndighet i EU.

Utvärdera integritetskonsekvenserna av befintliga lagar vars effekt kan påverkas av IT-utvecklingen. Till exempel Skatteverkets rätt till s.k. tredjemansrevision.

IT och kulturen

Digitalisera det gemensamma kulturarvet. Vi vill göra en bred digitaliseringssatsning för att museernas samlingar, bibliotekens böcker och till exempel Operans föreställningar ska kunna nå ut till en mycket större publik. Att t.ex. göra museernas konstsamlingar åtkomliga via nätet skulle göra dem tillgängliga för allmänheten på ett helt annat sätt än i dag, särskilt eftersom samlingarna är mycket större än vad som kan visas i museernas egna lokaler.

IT för tillväxt

IT är en viktig tillväxtfaktor. För det första finns det många företag i IT-branschen som sådan, som levererar hårdvara, programvara eller tjänster inom IT-området. Totalt sett handlar det om ca 190 000 anställda i ca 15 000 företag¹. För det andra är företag i andra sektorer ofta beroende av IT-sektorn för sin verksamhet, sin försäljning eller sin markandsföring.

Dataspel är Sveriges mest okända exportframgång. Trots att det ofta är svenska företag som utvecklar grafik och spelidéer, sker det ofta som underleverantörer till amerikanska mediahus. Dataspelsbranschen växer också snabbt i Sverige med tvåsiffriga tillväxttal under flera år det senaste decenniet. Omsättningen var drygt 1,1 miljarder kronor under 2008 och antalet anställda har ökat med 60 procent de två senaste statistikförda åren (2006–2008)².

Detta är ett exempel på hur stor och växande betydelse IT har i dagens svenska näringsliv, trots att det sällan talas lika mycket om utvecklingen av ”det svenska IT-undret” som om mer traditionella branscher.

En delförklaring är så klart att branschen sysselsätter en större andel ungdomar, att många av företagen är nystartade och att de helt enkelt ännu så länge inte skapat en lika lång tradition som äldre företag eller branscher.

De nya näringar som växer fram behöver uppmärksammas. Det är först när de framgångsrika exemplen lyfts fram och medvetenheten om deras betydelse växer utanför den egna kretsen, som sådana faktorer som tillgång till riskkapital eller unga som väljer att utbilda sig för en framtid inom den sektorn kommer att öka. Synlighet är en förutsättning för goda tillväxtvillkor.

Folkpartiet har därför tagit initiativ till ett exportpris för dataspel, som regeringen för närvarande utreder.

Energieffektiviseringsprogram för elintensiva IT-företag

Många IT-företag arbetar som förmedlare av andras tjänster eller som föremedlare av kommunikation mellan företag och privatpersoner. Vi ser sällan deras värde på samma sätt som det företag vi handlar av, utom när kommunikationen inte fungerar. Betydelsen av fungerande, lättillgängliga och kostnadseffektiva kommunikationstjänster är stort – IT-sektorn har blivit något av en modern basindustri.

Ett problem för de mest elintensiva verksamheterna inom IT-branschen idag är att elenergi, av miljöskäl, är en starkt beskattad ”råvara”. Det har hänt att större internationella investeringar i t.ex. serverhallar styrts till andra länder där energiskatterna är lägre. Naturligtvis bör inte detta föranleda oss att sänka ambitionerna på miljöområdet. Sverige bör konkurrera med tekniskt kunnande och kompetens snarare än låga skatter.

Tvärtom ger den här situationen en god anledning att inrätta ett energieffektiviseringsprogram för de mest elintensiva verksamheterna inom IT-sektorn. Genom ett sådant kan stat och företag dela på kostnaderna för forskning och utveckling av nya energieffektiva metoder.

¹ Rapport 2009:06: ”Elektronikindustri och IT-relaterade tjänsteföretag 2006 och 2007”, SCB och Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

² Dataspelsbranschens ”Spelutvecklingsindex” för 2007 och 2008

Flera elintensiva verksamheter som till exempel drift av serverhallar, genererar överskottsvärme som skulle kunna utnyttjas bättre.

Ökad energieffektivitet skulle förstärka branschens konkurrenskraft genom sänkta kostnader, samtidigt som det bidrar till att uppnå Sveriges ambitiösa klimatmål.

Kommunikation och information som produktionsfaktorer

En annan aspekt är vem som äger information. Staten bekostar genom skattemedel myndigheters och verksamhets informationsinsamlingar varje år. Allt från befolkningsdata, offentlig statistik till Lantmäteriverkets kartor. Annan information skapas genom myndighetsbeslut eller genom undersökningar som bekostas med allmänna medel.

All denna information som aggregeras årligen har ofta ett stort allmänintresse. SCB publicerar redan idag en stor mängd information – men de liksom andra myndigheter håller ofta hårt i sina data.

I en informationsekonomi är data en råvara med stort värde. Att vidareförmedla information som någon annan har förädlad är en återförsäljningsverksamhet. Att kunna utveckla egen information kräver tillgång till data som kan förädlas.

Det finns alltmer efterfrågan på tillgång till obehandlade data för att företag, organisationer eller rent av enskilda privatpersoner ska kunna skapa sina egna tjänster kring dessa. De data som framställts med skattemedel, borde komma allmänheten till del, menar man. Detta vill vi liberaler bejaka. Det finns inget egenvärde i att statliga myndigheter ska tjäna pengar på att sälja behandlad information tillbaka till allmänhet och företag, om detta kan göras av fristående aktörer.

I länder som t.ex. USA drivs denna utveckling framåt över partigränserna. Där har man, trots avsaknad av en lång tradition med offentlighetsprincip, börjat arbeta med begrepp som "Open Access" även vad gäller vissa forskningsdata och liknande.

Det kommer naturligtvis att finnas en lång rad nödvändiga inskränkningar, för att skydda säkerhetsintressen, personlig integritet och liknande. Inte heller all den forskning och kunskapsutveckling som bedrivs inom offentliga institutioner som universitet, museer med mera kan bli omedelbart allmänt tillgänglig. Däremot kan offentliggörandet och spridningen av forskningsresultat också underlättas genom att upplåta sådana under andra licenssystem, som t.ex. "Creative Commons License" m.fl. upphovsrättsliga licenser som möjliggör vidare spridning och bearbetning under licensvillkoren.

Folkpartiet vill därför inrätta en slags "offentlighetsplikt" för information som samlats eller skapats med offentliga medel. Hur denna ska utformas och exakt vad den bör omfatta måste givetvis utredas. I de fall där försäljning av information står för en väsentlig intäkt till myndigheter eller statliga företag måste naturligtvis också den ekonomiska aspekten lösas. Det viktiga är att detta påbörjas och att offentliga myndigheter och institutioner börjar se möjligheter snarare än problem, med att tillgängliggöra data för allmänheten i högre utsträckning än idag.

Operatörsneutralitet

Utvecklingen med allt större genomslag för IT och kommunikationstjänster tillsammans med den ständiga teknikkonvergensen har aktualiserat frågor om operatörsneutralitet eller nätneutralitet.

Särskilt när en del av de företag som förser andra företag eller allmänhet med nätaccess samtidigt i en annan del av verksamheten tjänar pengar på att människor väljer deras innehållstjänster, uppstår en risk att företaget väljer att gynna de egna tjänsterna framför konkurrenternas – till exempel genom avgifter och/eller att strypa bandbredd till konkurrenterna.

De som varnar för en sådan utveckling ser i förlängningen att den skulle kunna förändra internet i grunden, från ett världsomspännande öppet nät till en lång rad slutna delnät med enstaka förbindelser mellan. En sådan utveckling vore givetvis totalt förkastlig – men det tycks inte vara något överhängande problem. Det finns, främst i USA, en kvardröjande effekt av att de första aktörerna som gav sig in på marknaden som internetleverantörer samtidigt var innehållsleverantörer eller köptes upp av innehållsleverantörer. I Sverige har utvecklingen varit annorlunda.

Detta är främst ett konkurrensproblem och ska behandlas som ett sådant. I dag är det framför allt Post- och Telestyrelsen som övervakar operatörsneutraliteten. Men den pågående teknikkonvergensen förändrar hela tiden förutsättningarna.

Ett exempel är att kabeltvföretag är en stor och växande leverantör av bredbandstjänster till hushåll idag jämfört med för några år sedan. Därmed har innehållsleverantörerna tagit ett stort steg in på internetmarknaden också i Sverige.

För att upprätthålla dagens gynnsamma situation bör PTS förutom den regelbundna uppföljningen också studera marknadens utveckling och kunna föreslå för regeringen vilka åtgärder som behöver vidtas för att operatörsneutraliteten ska kunna utsträckas till nya kommunikationsmarknader som uppstår. Ett första steg bör där vara att analysera kabeltvleverantörernas ställning.

Efter ROT och RUT kommer RIT

Införandet av hushållstjänster, RUT, har varit en succé. Enligt en liknande modell som det redan befintliga ROT-avdraget har tusentals nya jobb skapats. Inte sällan kan de handlat om omvandling av tidigare svarta jobb till vita, där människor istället för att jobba svart i osäkerhet gått till en tryggare inkomst och att omfattas av de sociala skyddsnäten i samhället.

En annan bransch som inte heller finns på pappret är IT-tjänster för privatpersoner. En IT-kunnig person i vänskapskretsen är guld värd. Det kanske inte handlar om någon utbredd svart verksamhet, utan snarare om en del av den informella ”tjänst- och gentjänst”-ekonomin. Ett IT-avdrag, kanske kallat RIT-avdrag, skulle sannolikt ge dessa ofta unga människor en skjuts till att starta företag eller få jobb inom branschen. Det skulle också underlätta vardagen för de många som vare sig besitter kunskaperna eller kontakterna, ofta äldre personer i vårt samhälle som inte alltid har ett teknikintresserat barnbarn.

Folkpartiet föreslår därför att ett utvidgande av hushållsavdraget till att även omfatta installation, reparation och uppgradering av hård- och mjukvara inom tele- och datakommunikation samt television i hemmet, utreds.

IT som infrastruktur

En av de viktigaste delarna av IT-politiken är dess roll som infrastruktur. Ju mer av samhällsfunktioner, information och handel som sker över nätet – helt eller delvis – desto

viktigare är det för samhället att se till att det finns en acceptabel nivå på förbindelser över hela landet.

Inledningsvis sköttes utbyggnaden av Internet-tillgång och senare av det vi idag kallar bredband, helt utifrån kommersiella hänsynstaganden. Från 2001 tillkom ett visst stöd, finansierat med framför allt EU-medel. Idag är det omkring 10 procent av befolkningen i glesbygd, eller omkring 145 000 personer, som saknar tillgång till bredband. ("Bredband till hela landet", SOU 2008:40).

Fakta: Sammanfattning av Alliansregeringens bredbandsstrategi:

Hela Sverige ska ha bredband i världsklass.

År 2020 bör

- 90 procent av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/sek

År 2015 bör

- 40 procent av alla hushåll och företag har tillgång till bredband om minst 100 Mbit/sek

- Alla hushåll och företag bör ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband.

Inom landsbygdsprogrammet avsätts 250 miljoner om året för fortsatt utbyggnad av ett stornät, som ska göra det möjligt att till rimliga villkor ansluta även de sista områdena i Sverige till bredbandsförbindelser. Ansvar för den utbyggnaden förblir privat, vilket är positivt eftersom konkurrens tvingar ned kostnaderna.

Även här finns en konkurrensaspekt, att skydda mot att tekniska monopol uppstår, som kan utnyttjas på otillbörliga sätt.

Inom Alliansen har vi finansierat samordnad kanalisation, det vill säga tomma rör för IT-infrastruktur, vid utbyggnad eller ombyggnad av annan infrastruktur, med 75 miljoner kronor per år. Därigenom underlättar vi för marknadens aktörer utan att stödja vare sig särskilda företag eller specifika tekniker.

Utan att utlova några nya satsningar, är det viktigt att behovet av IT-kommunikation är ständigt närvarande i samhällsplaneringen.

Folkpartiets krav:

Synliggör växande framtidsbranscher. Synlighet är en faktor som påverkar tillväxtförutsättningarna. Folkpartiet har tagit initiativ till ett exportpris för den växande dataspelsbranschen.

Inför ett energieffektiviseringsprogram för de mest elintensiva IT-företagen. För att stimulera mer energieffektiva anläggningar och minska elkostnaderna i de mest elintensiva IT-företagen bör möjligheten att inrätta ett särskilt effektiviseringsprogram undersökas.

Inför en "offentlighetsplikt" för information som insamlats eller skapats med offentliga medel. Plikten bör omfatta sådan information som inte måste omfattas av t.ex. personsekretess, forskningshemlighet eller liknande.

Slå vakt om operatörsneutraliteten genom att ge PTS ett tydligt uppdrag att föreslå nya åtgärder eller initiera utredningar om utvidgning av operatörsneutralitet när nya kommunikationsmarknader uppstår.

Inför RIT-avdrag. Utred möjligheten att utvidga det nuvarande hushållsavrdraget till att också omfatta installation, reparation och uppgradering av hård- och mjukvara inom tele- och datakommunikation samt television i hemmet.

Bygg ut bredbandsnät i hela landet. Fullfölj alliansregeringens bredbandsstrategi och fortsätt att inkludera IT i infrastrukturprojekt som rör väg, järnväg eller andra liknande ändamål i hela landet.

IT i skola och utbildning

Det finns många goda exempel på att svensk skola är bra på att få in IT i undervisningen. Men det gäller tyvärr inte överallt. IT är idag inte ett ämne, finns inte i läroplanen och på många skolor lyser det med sin frånvaro. Det är lätt att tro att alla barn i Sverige växer upp med tillgång till datorer och får den vanebaserade kunskap det ger gratis. Men riktigt så är det inte.

Vi riskerar att skapa nya klasskillnader om vi inte ser till att alla får samma chanser tidigt. Det gäller inte minst barn i utanförskap som inte har samma chanser som sina klasskompisar.

Vana och färdighet i att använda datorer är en sak som måste tränas. IT ska vara en del av teknikämnet i grundskolan och betygsgrundande.

I många fall gäller det också att lärare som inte behärskar den nya tekniken får möjlighet att komplettera sina kunskaper och föråldrade läromedel uppdateras. Lärarlyftet är en fortbildnings- och utvecklingssatsning som innebär att lärarna får behålla 80 procent av sin lön under tiden de studerar. En fördjupad kunskap om IT ingår i det som lärarlyftet kan användas för.

Folkpartiet driver att Lärarlyftet ska permanentas. Det kommer även i framtiden att finnas behov av vidareutbildning och att lära sig nya tekniker för att hänga med i den accelererande utvecklingen.

Folkpartiets krav:

Alla elever ska ges samma chanser. IT ska bli en obligatorisk del av skolämnet teknik.

Permanent lärarlyftet. I en föränderlig värld behöver lärarnas kunskaper om IT hela tiden uppdateras.

IT i offentlig sektor

De storstilade ambitioner om ökad tillgänglighet och effektivitet genom införande av nya arbetssätt och IT-lösningar, ”24-timmarsmyndigheten”, har inte gett mycket utdelning. Liksom i många andra fall har offentlig sektor svårt att ”komma till skott”. Utvecklingen av mer tillgängliga IT-baserade offentliga tjänster behöver få en nystart.

Kommunen på nätet

Kommuner behöver bli bättre på att använda den digitala tekniken och kommunikationen. Fortfarande är det många kommuner som inte publicerar offentlig information som protokoll m.m. på sin hemsida. Det är viktigt att all information som inte omfattas av sekretess eller liknande restriktioner blir tillgänglig för medborgarna. Det är också en demokratifråga.

Ambitionen på att kommunala tjänster ska vara nåbara via nätet behöver också höjas. Den tid då kommunerna kunde experimentera lite i största allmänhet är förbi. När medborgarna har daglig tillgång till varor och tjänster från privata företag via nätet när som helst och varifrån som helst, duger det inte med en sida som lämnar information om telefonnummer och telefontider till den kommunala förvaltningen.

Vissa kommuner är redan bra på detta. Men liksom i övrig offentlig sektor har de ambitiösa ambitionerna som fanns för några år sedan inte riktigt kunnat omsättas till verklighet.

Idag finns många tillfredsställande säkerhetslösningar som är överförbara från näthandel till kommunal verksamhet, för att garantera den enskildes integritet. Att användarna kan själva administrera sina tjänster om de är digitala och finns på webben kan också bidra till att utveckla och effektivisera den kommunala förvaltningen.

Därför bör Statskontoret, som är regeringens egen expertmyndighet för effektivisering av offentlig förvaltning, få i uppdrag att ta fram tydliga riktlinjer som är normerande för vilka kommunala tjänster som en medborgare ska kunna förvänta sig att sköta via nätet. I detta arbete bör Sveriges kommuner och landsting kunna bidra.

IT i vård och omsorg

Stora framsteg har gjorts inom enskilda områden eller inom några landsting. Men trots att varje vårdcentral och varje sjukhus idag är beroende av datorer för i stort sett all verksamhet, återstår mycket för att verkligen kunna dra nytta av IT i vård och omsorg.

Et exempel där IT kan användas bättre handlar om mätning och uppföljning av patienter. En stor del av sjukvården handlar om att samla in data som underlag för vårdbeslut. Särskilt för äldre eller människor med kroniska sjukdomar kan detta betyda många återkommande och påfrestande besök på kliniken eller vårdcentralen. Det borde istället kunna ske i hemmen om vi använder bredbandsteknik.

Trygghetslarm bör kunna vidareutvecklas för att bli bättre, och bland annat kunna fungera utanför den egna bostaden om den använder mobilnät och bredband.

För att få fart på utvecklingen bör regeringen tillsätta en särskild teknikupphandlingskommitté inom vård- och omsorgssektorn som kan studera innovationsförslag och samordna utvecklingen genom att flera kommuner eller landsting kan bidra till utvecklingskostnaderna.

Ett annat förslag som kan stärka patienternas egenmakt vore att inrätta ett "eget rum" på nätet – ett virtuellt arkiv med all information om den egna sjukdomshistorien samlad. Därigenom ges individen en stärkt kontroll samtidigt som informationsöverföringen, i alla de fall samtycke ges, underlättas. Informationen i denna "digitala journal" ska vara väl strukturerad, lätt tillgänglig när den behövs, men också skyddad från obehöriga ögon.

Patientmakt handlar om att få välja – och välja bort. Det handlar om eget ansvar, att arbeta med sin egen hälsa på sitt eget sätt. Men det handlar framför allt om att ha kontroll över sin vårdssituation. Patientmakt är i allra högsta grad en fråga om integritet.

Folkpartiets krav:

Kommunen ska ut på nätet. Statskontoret och Sveriges kommuner och landsting bör få i uppdrag att ta fram tydliga, normerande riktlinjer för vilka kommunala tjänster som en medborgare ska kunna förvänta sig att sköta via nätet.

Öka innovationstakten av IT-lösningar i vård och omsorg genom att tillsätta en teknikupphandlingskommitté som tar fram förslag där flera kommuner och landsting kan dela på utvecklingskostnaderna för framsynta idéer.

Eget rum på nätet. Inrätta ett virtuellt arkiv där människor ska spara all information om den egna sjukdomshistorien.

IT och integriteten

Värnandet av den enskilda människans integritet är ett centralt liberalt värde. Varje individ har rätt till en egen privat sfär. Samtidigt finns en rad målkonflikter som måste hanteras, till exempel avvägningen mellan offentlighetsprincipen och integritet, eller mellan de brottsbekämpande myndigheternas behov och integriteten.

Många sådana målkonflikter är eviga. Men genom teknikutvecklingen ställs integritetsfrågan också inför nya utmaningar.

Stärk integritetsskyddet i lag

Redan på ett tidigt stadium i lagstiftningsprocessen måste integritetshänsyn spela en viktig roll. Folkpartiet vill att det i alla direktiv till utredningar om ny lagstiftning obligatoriskt ska ingå att bedöma regelförändringars effekter på människors personliga integritet, på samma sätt som man i dag alltid bedömer effekterna på t.ex. jämställdheten och den regionala utvecklingen.

En sådan ”integritetskonsekvensutredning” är naturligtvis ingen garanti för att skyddet upprätthålls, men en obligatorisk integritetsgranskning tydliggör effekten av nya förslag.

Ersätt Datainspektionen med Integritetsinspektionen

Sverige behöver en samlad integritetsmyndighet. Den nuvarande myndighetsstrukturen på integritetsområdet är föråldrad. Datainspektionen skapades i en tid när det största hotet mot den personliga integriteten ansågs vara automatiserad databehandling och samkörning av register. De integritetsfrågor i samhället som inte har med databehandling att göra faller utanför DI:s område.

Datainspektionen bör ersättas av en integritetsinspektion med generellt mandat att bevaka hur skyddet för integriteten beaktas i myndigheternas arbete. Integritetsinspektionen ska också ha en övergripande roll som tillståndsmyndighet för integritetskänslig hantering av personuppgifter.

Se också över befintliga lagar

Befintliga lagar som kanske stiftats lång innan IT-utvecklingen tog fart, kan också få helt förändrade konsekvenser genom att teknikutvecklingen kraftigt förändrar förutsättningarna för lagens tillämpning.

Ett exempel är Skatteverkets möjlighet att ta ut uppgifter om enskilda och företag utan minsta brottsmisstanke, men för att få information om en tredje parts transaktioner, s.k. tredjemansrevision³. I takt med att allt fler ekonomiska transaktioner utförs elektroniskt, och att registren över dessa innehåller allt mer och allt mer detaljerad information, blir detta medel betydligt mer omfattande och integritetskränkande än när lagen återinfördes för snart femton år sedan.

³ Tredjemansrevision avskaffades av den borgerliga regeringen 1991-1994, men återinfördes 1997 av Socialdemokraterna trots kraftig kritik från ett flertal remissinstanser.

Förstärk integritetsskyddet på Europeanivå

Folkpartiet vill att EU:s datatillsynsman bör ombildas till en europeisk dataskyddsmyndighet med starkare mandat och fler uppgifter. Dataskyddsmyndigheten ska ha i uppgift att granska kommande förslag till EU-förordningar och direktiv för att säkerställa att integriteten värnas. Vi vill också att den nya myndigheten ska ha rätt att utfärda tillämpningsföreskrifter om hur personuppgifter får användas bland annat i EU:s brottsbekämpande arbete.

Folkpartiets krav:

Lagstiftaren ska tänka efter – före. Inför krav på obligatorisk förhandsgranskning av effekten för den personliga integriteten av nya lagförslag.

Starkare myndighetsskydd för integritet. Ersätt Datainspektionen med en bredare Integritetsinspektion, och inrätta en europeisk dataskyddsmyndighet i EU.

Utvärdera integritetskonsekvenserna av befintliga lagar vars effekt kan påverkas av IT-utvecklingen. Till exempel Skatteverkets rätt till s.k. Tredjemansrevision.

IT och kulturen

Kulturpolitik handlar det om att rusta den enskilda människan att ta eget ansvar för sitt liv och att få verktyg att vidga sina möjligheter – ett klassisk liberalt uppdrag. I en tid av stora förändringar kan kulturen och bildningen bidra med ökad förståelse för livet och samhället och därmed ökad beredskap för förändring.

En kulturpolitik som utformas för en globaliserad värld måste därför tydligt lyfta fram bildningsperspektivet och måste givetvis ta med den tekniska utvecklingen och de nya medierna.

Internet och digital teknik förändrar kulturlivet i grunden. Vi bejakar ny teknik och välkomnar de möjligheter till informationsspridning som internet ger även om det inte alltid sker problemfritt. De nya medierna innebär nya möjligheter – möjligheter som kulturskapare och institutioner måste kunna ta tillvara. Det kräver en översyn av den traditionella kulturpolitikens medel.

För att fler ska få tillgång till väsentliga delar av vårt kulturarv bör de nationella kulturinstitutionerna få i uppdrag att lista sina främsta och viktigaste verk samt resurser att marknadsföra dessa. Det skulle avsevärt öka tillgängligheten till de främsta kulturuttrycken vi har i Sverige.

Därför vill vi göra en bred digitaliseringssatsning för att museernas samlingar, bibliotekens böcker och till exempel Operans föreställningar ska kunna nå ut till en mycket större publik. Att t.ex. göra museernas konstsamlingar åtkomliga via nätet skulle göra dem tillgängliga för allmänheten på ett helt annat sätt än i dag, särskilt eftersom samlingarna är mycket större än vad som kan visas i museernas egna lokaler.

Att digitalisera samlingar av föremål, konst och arkivalier innebär också en ökad säkerhet – även om ursprungsföremålen skulle råka förstöras, finns de bevarade i digital form. Detta utgör en självklar och logisk förlängning av museernas ursprungliga samlingsuppdrag.

Folkpartiets krav:

Digitalisera det gemensamma kulturarvet. Vi vill göra en bred digitaliseringssatsning för att museernas samlingar, bibliotekens böcker och till exempel Operans föreställningar ska kunna nå ut till en mycket större publik. Att t.ex. göra museernas konstsamlingar åtkomliga via nätet skulle göra dem tillgängliga för allmänheten på ett helt annat sätt än i dag, särskilt eftersom samlingarna är mycket större än vad som kan visas i museernas egna lokaler.